

Konkurencyjność gospodarki jest problemem będącym w obszarze zainteresowań naukowo-badawczych wielu indywidualnych naukowców jak i instytucji krajowych jak i międzynarodowych. Jest zagadnieniem istotnym z punktu widzenia teorii jak i praktyki życia gospodarczego. Wiąże się ze zbiorem licznych zjawisk i procesów które powinny być identyfikowane, analizowane i oceniane, a następnie uwzględniane w rankingach międzynarodowych. Powinny być one również traktowane jako weryfikator stanu koniunktury gospodarczej w danym kraju.

Konkurencyjność polskiej gospodarki, jest dalece niezadowolająca. Dalekie miejsca w rankingach konkurencyjności, a także na tle krajów sąsiedzkiego otoczenia wskazują na konieczność wypracowania koncepcji a następnie wdrożenia polityki gospodarczej sprzyjającej poprawie konkurencyjności gospodarki. Działania te zależą od klimatu ekonomicznego, politycznego, społecznego i edukacyjnego ich realizacji. Szanse na poprawę jej konkurencyjności należy upatrywać w realnym a nie deklaracyjnym podejściu do wyznaczników postępu cywilizacyjnego nakreślonych w Strategii Lizbońskiej. Pomocnym w jej urealnieniu powinny okazać się środki unijne, których właściwe i efektywne spożytkowanie może pozwolić na stworzenie platformy do wyraźnej poprawy konkurencyjności polskiej gospodarki.

Słowa kluczowe: konkurencyjność; konkurencję; wzrost; czynniki innowacyjności i specjalizacji; potencjał; instytucji; infrastruktura.

*Одержано редакцією 09.02.2015
Прийнято до публікації 10.02.2015*

УДК 330:334

ОЗЕМБЛО Малгожата
Суспільна академія наук (Варшава),
Економічний інститут
e-mail: zenstach@wp.pl

КЛАСТЕРИ ЯК ІНСТИТУЦІЙНІ ІНСТРУМЕНТИ ЗМІЦНЕННЯ ІННОВАЦІЙНОСТІ ПОЛЬСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ

Анотація. У статті розкрито концептуальні положення організації кластера, як ефективної форми організації господарської діяльності. Обґрунтовано необхідність стимулювання формування та розвитку кластерів у Польщі, де спостерігається низький рівень співпраці між суб'єктами господарювання, підприємцями та науковцями, і, як наслідок, низький рівень інноваційності економіки. Доведено, що проблематика кластерів належить до особливо складних і недостатньо досліджених аспектів інноваційної діяльності. Виявлено вплив кластерів на інноваційність підприємств, які входять до його складу. Викладено результати досліджень механізмів і наслідків співпраці промислових підприємств в рамках кластерних ініціатив, визначено організаційні форми кластерних ініціатив. Розкрито напрями, засоби та інструменти кластерної політики, яка реалізується в Польщі. Запропоновано механізми державної підтримки розвитку кластерів на рівні ЄС.

Ключові слова: кластер, інноваційність, кластерна ініціатива, «навколобізнесові» установи, кластерна політика, інституційні інструменти зміцнення інноваційності економіки, приватне співфінансування розвитку кластерів, координатор кластерних ініціатив.

Постановка проблеми. Як показують теоретичні та емпіричні дослідження, кластери стають поширеним інституційним інструментом забезпечення інноваційного розвитку польської економіки. Підприємці все більше усвідомлюють важливість кластерів у розвитку інновацій, саме кластери стають ключем до їх ринкового успіху.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ідея кластера як ефективної форми організації економічної діяльності стає все більш популярною. Ґрунтовному розкриттю

концептуальних засад розвитку кластерів, різних аспектів їх функціонування в сучасних умовах присвячено роботи низки науковців: Б. Лундвалла, К. Фрімена, Р. Нельсона, С. Гузека, С. Бадовської, М. Долінської, А. Ковальські та ін. Кластери стають важливою сферою новітніх економічних взаємовідносин, особливо в умовах трансформації традиційних підходів до кооперації між підприємцями, а також між сферами науки і бізнесу [1].

«Кластери забезпечують безліч переваг, недоступних для інших форм економічної діяльності, зокрема, підвищення інноваційності та ефективності господарювання. Компанії, що належать до кластерів, швидко зауважують нові потреби споживачів, краще до них адаптуються. Такі компанії мають кращий доступ до споживачів та постачальників, швидше накопичують нові знання, стимулюють діяльність дослідно-експериментальних центрів, а також забезпечують їх технологічну підтримку, створення ноу-хау, тощо» [2].

Водночас залишається нерозв'язаною проблема недостатньої ефективності механізмів взаємодії підприємств у рамках єдиного кластера, недостатньо дослідженими залишаються питання результативності співпраці підприємств у рамках кластерних ініціатив. Існує необхідність визначення організаційних форм кластерних ініціатив у Польщі та інших країнах ЄС.

Метою статті є визначення ролі та значення кластерів як інституційних інструментів зміцнення інноваційності польської економіки.

Викладення основного матеріалу. Польща є однією з найбільших за економічним потенціалом країн Європи. Це створює сприятливі умови для інноваційного розвитку та підприємницької діяльності. Останнім часом у Польщі створено ряд «навколобізнесових» установ. Вони мають на меті підтримку бізнес-сектору та науки у реалізації різного типу бізнесових та дослідно-експериментальних заходів. Ці установи можуть запропонувати офісне приміщення, спеціалізований бізнес-консалтинг, тощо [3].

Зважаючи на вид діяльності, можна виділити такі типи кластерів: промислові, сільськогосподарські, кластери обслуговування і кластери новітніх технологій. Кластерні структури є найбільш прогнозованими, і відповідно до оцінок економістів, є одними з найбільш ефективних інструментів економічної політики, метою яких є стимулювання горизонтального співробітництва, а в результаті – конкурентоспроможності й інноваційності регіонів і країни загалом [4].

Сучасна модель інноваційних процесів (системних, інтерактивних), в яку вписується концепція кластерів як найважливіше джерело інновацій, забезпечує зв'язок між суб'єктами з різними типами знань та інтерактивне навчання.

Польща забезпечує сприятливі умови для розвитку інноваційності та підприємництва. Останнім часом у країні було проведено низку досліджень із метою виявлення впливу кластерів на інноваційність підприємств, що функціонують всередині кластера. У Польщі спостерігається динамічний кількісний розвиток об'єднань суб'єктів господарювання під назвою кластери. З'явилася низка навколобізнесових установ, метою яких була підтримка представників бізнес-сектору і науки у реалізації різного типу бізнесових та дослідно-експериментальних проектів.

Загалом, до 2012 року було зафіксовано виникнення 212 кластерних ініціатив [6]. Найбільша кількість кластерів у 2012 році була у Мазовецькому воєводстві (26). Також велика кількість кластерів була представлена у Вармінсько-Мазурському (18) і Сілезькому воєводствах.

На підставі досліджень, які охоплювали період 2010-2012 рр., у рамках міжнародної дослідницької програми «Community Innovation Survey» (було проаналізовано діяльність промислових підприємств із кількістю працівників 10-49 осіб, а також підприємств сфери послуг, у яких працювало 10 і більше осіб) [7].

Співпраця в рамках кластерної ініціативи є найбільш поширеною у компаніях з кількістю співробітників 250 або більше осіб: промислові підприємства – 21,1%; сфера

послуг – 25,5%. У суб'єктів господарювання з кількістю працівників від 50 до 249 відповідні дані є такими: промислові підприємства – 10,1%, сфера послуг – 19,7%. Найрідше співробітництва в рамках кластерної ініціативи зустрічаються на підприємствах із зайнятістю від 10 до 49 осіб: у секторі послуг – 13%, в промисловому секторі – 9,5%.

У територіальному аспекті у досліджуваній період найбільший відсоток промислових підприємств, які співпрацюють в рамках кластерної ініціативи, спостерігався у таких воєводствах: Люблінському (22,7%) і Сілезькому (21,1%), а найнижчий – у Любуському (6,1%) і Малопольському (6,1%). У тому числі найбільший відсоток підприємств зі сфери послуг був у Підляському воєводстві (57,1%), а найнижчий – у Куявсько-поморському воєводстві (7,7%), а в двох воєводствах (люблінському і підкарпатському) кластерної співпраці не було взагалі.

Стосовно активності, то у кластерній співпраці відзначилися промислові підприємства, які займаються виробництвом тютюнових виробів (66,7%). У сфері послуг найбільш поширеною кластерна ініціатива була у поштової та кур'єрській діяльності (40%), а найменш – у діяльності щодо зберігання готової продукції та транспортних послугах (5,3%).

До кінця 2013 року в Польщі було зареєстровано 197 кластерів [8]. Водночас у Європі функціонує близько 2500 кластерів на державному, регіональному та місцевому рівнях [9].

Роль і значення кластерів з точки зору розвитку підприємництва та підвищення його конкурентоспроможності важко переоцінити. Позитивний ефект кластерів має передусім горизонтальний характер і стосується певних сфер економічної політики (інноваційної, науково-технічної, регіональної чи промислової). З метою ефективного формування та впровадження системи підтримки кластерів у Польщі розроблено низку програм, які визначають напрямки політики їх розвитку [10].

Напрями кластерної політики визначені у Стратегії розвитку країни 2020, яка охоплює часовий проміжок від 2014 до 2020 року. У цій стратегії зазначено, що кластери є сучасним інструментом зміцнення регіональних і місцевих господарських систем, що означає перетворення груп компаній у динамічні кластери на високому рівні співпраці і конкуренції. Діяльність кластерів базується на ринково-partiципaційній моделі, що означає провідну роль приватного сектору в ініціюванні, фінансуванні та управлінні. Стратегія розвитку країни 2020 з точки зору соціально-економічного розвитку розглядає кластери як один із ключових інструментів підвищення конкурентоспроможності та розвитку підприємницької діяльності [11].

Робоча група у справах кластерної політики рекомендує шість найважливіших принципів реалізації майбутньої кластерної політики [12]:

- 1) широка підтримка мережевих процесів та налагодження співпраці у польській економіці;
- 2) комбінація «висхідного» та «низхідного» підходів з метою підтримки розвитку кластерів;
- 3) створення ефективних екосистемних інститутів для розвитку кластерів;
- 4) зосередження суспільної підтримки кластерів, які мають найбільший потенціал для розвитку, та створення потужних, інтелектуальних економічних спеціалізацій;
- 5) координація політики та громадських інструментів (наприклад, інвестиції в інфраструктуру, дослідження+розвиток (Д+Р) або освіту) навколо основних кластерів;
- 6) приватне співфінансування розвитку кластерів.

Іншим документом, який передбачає пріоритет «... діяльності, що спирається на підтримку і промоцію створення мережі кластерів за участі закладів культури та неурядових і приватних суб'єктів» є Стратегія розвитку соціального капіталу 2011-2020 [13].

Для формування ефективної кластерної політики також було проведено дослідження Польської агенції розвитку підприємництва (ПАРП) на тему «Польські кластери та кластерна політика». За даними ПАРП, найбільша група підприємств (43%), які входять до складу кластерів, становлять мікропідприємства з кількістю працівників до 9 осіб. Друга за величиною група складається з середніх підприємств, які становлять 29% респондентів. Інша група (27%) – це дрібні та великі компанії, тоді як найменша кількість 10% – великі підприємства.

Як показали дослідження, підприємства (79%) є головними суб'єктами кластерів, що діють у Польщі. Решта 21% припадає на установи з бізнес-оточення, установи сектору Д+Р та суб'єкти, до складу яких, головним чином, входять представники влади (переважно місцевого самоврядування). Тим не менш, хоча підприємства, які належать до сфери Д+Р, становлять 8% учасників кластера, глибший аналіз зав'язків сфери бізнесу і науки показує, що кластери, які діють в Польщі, характеризуються мінімальною участю науково-дослідного сектору у реалізованих ключових проектах [14].

Польська агенція розвитку підприємництва визначила 4 групи перешкод розвитку кластерних структур: системний, інституційний, ринковий і ментальний (таблиця 1).

Таблиця 1

Перешкоди розвитку кластерів у Польщі

Системні	Інституційні	Ринкові	Ментальні
Слабкі формальні відносини між економічними суб'єктами	Нереформований сектор Д+Р	Обмежені фінансові ресурси	Домінування парадигми конкуренції
Слабка співпраця компаній у сфері Д+Р	Недостатній розвиток установ бізнес-оточення	Низький рівень інновацій в економіці	Дефіцит довіри в громадській сфері
Слабка співпраця підприємств із сектором Д+Р	Неспроможність центральної адміністрації та місцевого самоврядування	Відсутність інновацій у міжнародному масштабі	Мала кількість громадських ініціатив (висхідних)
Мінімальні форми співпраці в економічному житті	Бюрократія обмежує доступ до державних коштів	Низьке число виданих патентів	Слабкі основи громадянського суспільства
Недоліки у законодавчій сфері	–	Залежність від державних коштів	Нерозуміння ідеї кластеризації
–	–	–	Егоїзм і партикуляризм

Джерело: [15].

Розвиток кластерів і кластерних ініціатив залежить від багатьох заходів, інструментів і засобів, спрямованих на підтримку та зміцнення розвитку конкретного кластера.

Кластерна політика, метою якої є розвиток кластерів, має низку засобів та інструментів. Її можна представити у вузькому та широкому розумінні [16]:

- вузьке розуміння – охоплює підтримку так званої кластерної ініціативи та координаторів кластерів, функціонування яких сприяє розвитку даної групи фірм. Діяльність цих установ сприяє більш скоординованому використанню доступних політик та інструментів;

- широке розуміння – включає в себе використання багатьох заходів та інструментів, які загалом підтримують і зміцнюють розвиток суб'єктів господарювання, об'єднаних у кластери. Через відповідні інструменти таке трактування означає, наприклад, вплив на формування правил і норм, які сприяють розвитку кластера.

Умовою ефективною реалізації інноваційної політики є створення ефективної інституційної системи з метою коректного координування інноваційної діяльності на регіональному та державному рівні [17]. Поняття кластера тісно пов'язане з розвитком регіональної інноваційної системи, а однією з найістотніших переваг кластерів є їх вплив на підвищення інноваційності підприємств – вони як в теорії, так і на практиці трактуються як важливий інструмент зміцнення інноваційності польської економіки.

Важливими з точки зору формування кластерів є ефективні дії їх координаторів, бо саме останні є ініціаторами проектів, спрямованих на розвиток і модернізацію діяльності кластера. Вони дбають про отримання фінансових коштів на реалізацію інноваційних проектів, підтримують контакти з регіональними органами влади та зовнішнім середовищем кластера. «Наявність координатора (лідера) повинна розглядатись як функція, пов'язана з логістичною діяльністю у кластері. Вона включає в себе координацію всіх робіт, напрями розвитку кластера, формування ділових партнерських відносин між учасниками та реалізацію низки інших заходів, особливо в ситуації, коли об'єднуються суб'єкти господарювання, які раніше конкурували між собою і утворили між собою бар'єр недовіри» [18].

Тому варто відзначити результати дослідження, проведеного А. М. Ковальськи [19] серед координаторів кластерних ініціатив і підприємств – суб'єктів кластера, що мали на меті оцінку впливу кластерів на інноваційність підприємств у Польщі. У цьому дослідженні було використано метод САТІ (Computer Assisted Telephone Interview) – метод комп'ютерно-телефонного інтерв'ю і метод САВІ (Computer Assisted Web Interviewing) – інтернет-інтерв'ю. У дослідженні взяли участь 50 координаторів із усієї Польщі. Їхнім завданням була оцінка кластерних ініціатив, які вони курують. Організаційно-правова форма респондентів становила:

- 10% – формальна, зумовлена багатостороннім договором із визначенням виконавчої структури і координації функціонування;
- 19% – формальна, зумовлена багатостороннім договором без виконавчої та координаційної структури;
- 31% – неформальна, на основі партнерської співпраці;
- 40% – у формі об'єднання.

Згідно з теоретичними засадами концепції кластерів їхня структура побудована на основі моделі потрійної спіралі (спіралі: triple-helix concept). Це означає, що вона складається з підприємств, науково-дослідницьких суб'єктів та органів державної влади. До кластерних структур належать також інші установи, які підтримують діяльність кластерів, наприклад: науково-технічні парки (38% кластерних ініціатив), промислові парки (26%), центри трансферу технологій (24%), бізнес-інкубатори (18%).

На думку координаторів, які беруть участь у згаданому анкетному дослідженні, більшість учасників кластерних ініціатив – це підприємства (100%), наукові та навчальні одиниці (88%), а найменша кількість – ремісничі цехи (4%). Серед наукових суб'єктів, які беруть участь в кластерних ініціативах у Польщі, на думку респондентів, найбільш поширеними є компанії, що спеціалізуються в галузі управління і маркетингу, а найменш поширеними – групи, які спеціалізуються у галузі будівництва, фізики та обробки поверхні.

Стосовно форм організації кластерних ініціатив, то у Польщі визнано, що найчастіше кластерна ініціатива має форму асоціації.

На думку А. М. Ковальські, у кластерних ініціативах найбільш поширеними видами діяльності є такі:

- організація семінарів, практикумів і навчальних курсів для суб'єктів, які входять до кластера (90%);
- співпраця із місцевими професійно-технічними училищами та учасниками (86%);
- маркетингові заходи з метою просування бренду кластера (80%);
- стратегія розвитку кластера та плану щодо його реалізації, доступ до зовнішніх джерел спеціальної інформації та спільна участь у торгах (70%);
- побудова мереж співпраці між бізнесом і наукою (68%).

До ініціатив, які найчастіше планують кластерні координатори, належать:

- створення інституцій для підтримки обміну технологіями із зовнішніми суб'єктами, які не належать до кластера (38%);
- створення інституцій для підтримки обміну технологіями між членами кластера (32%);
- спеціальні послуги резерву Д+Р для учасників кластера, розробка нових технологій, дослідження та випробування продукції кластера (30%);
- створення локального ланцюга постачання для підприємств, який має на меті швидкий доступ до виробничих матеріалів і можливість вибору постачальника, нижчу вартість перевезення (30%);
- придбання інформації та технологій для потреб кластера, а також спільна участь у торгах (24%).

Важливим елементом інноваційної політики на рівні Євросоюзу, національному та регіональному рівнях є підтримка кластерів. Найчастіше офіційним джерелом підтримки були наукові і дослідницькі гранти, на які подавали заявки 60% кластерів, а отримали підтримку – 24%. На підтримку інших програм подавали заявки 56% кластерів, 34% отримало відмову і лише 22% отримали підтримку.

Заявки в рамках операційної програми «Людський капітал», а також операційної програми «Інноваційна економіка» подало 48% розглянутих кластерних ініціатив, але лише 8% отримали підтримку. Мала популярність характеризувала підтримку з боку регіональних операційних програм – було подано на розгляд 42%, а підтримку отримало 16% кластерних ініціатив. Іншим джерелом фінансової підтримки були ініціативи Євросоюзу, наприклад: INTERREG, Equal, на які було подано заявок від 34% кластерів, а підтримку отримало більше половини.

Висновки. На підставі аналізу результатів дослідницьких проектів, які зорієнтовані на кластери у Польщі, можна стверджувати, що вони є фрагментарними і характеризуються не до кінця впорядкованим понятійним апаратом. Дослідження кластерів як інструмента зміцнення інноваційності польської економіки має важливе значення у контексті ідентифікації пріоритетів економічної політики, яка повинна більше орієнтуватися на інновації, а також підтримку співпраці між підприємствами, науково-дослідними закладами та державними органами влади.

Сучасна кластерна політика має багато механізмів та інструментів. З метою ефективного формування та впровадження системи підтримки кластерів в Польщі існує низка програм, які визначають напрями політики їх розвитку. Також розвиток кластерів і кластерних ініціатив залежить від низки заходів, інструментів і засобів, здійснених їх координаторами і спрямованих на підтримку і зміцнення розвитку конкретного кластера.

Для підвищення економічної конкурентоспроможності регіонів важливою є співпраця між підприємствами та представниками наукових осередків і органів місцевого самоврядування. Кластери створюють досконалі умови для зміцнення такої співпраці.

Список використаної літератури

1. Oziębło M. *Rola klastrów w innowacyjności uczestniczących w nich przedsiębiorstw* (w:) Modzelewski E. Zeszyty Naukowe 2/2015 Almamery Szkoła Wyższa, Warszawa 2015, s. 342.
2. Runiewicz-Wardyn M., *Dynamika przemysłów wysokich technologii a rozwój klastrów wiedzy na przykładzie klastra Route 128*, Master of Business Administration 4/2011(114) Copyright by Akademia Leona Koźmińskiego, Warszawa 2011, s. 48.
3. *Klasy w Polsce Katalog*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2012, s. 7; <http://www.pi.gov.pl>.
4. Runiewicz-Wardyn M., *Dynamika przemysłów wysokich technologii a rozwój klastrów wiedzy na przykładzie klastra 128*, „Master of Business Administration 4/2011(114), Copyright by Akademia L. Koźmińskiego, s. 48.
5. Lundvall B.A., *National Systems of Innovation: Towards a Theory of Innovation and Interactive Learning*, Pinter, London 1992, s.9 (w:) Guzdek S., *Wpływ klastry na innowacyjność przedsiębiorstw*, (w:) Przybylska K. (red.nauk.) *Uwarunkowania innowacyjności polskich przedsiębiorstw*, PWN, Warszawa 2014, s.165.
6. Dane za katalogami klastrów z 16 województwach, wydany przez PARP 2011-2012 (w:) *Klasy w Polsce Katalog*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2012, s.8-9; <http://www.pl.gov.pl>.
7. Główny Urząd Statystyczny Urząd Statystyczny w Szczecinie, *Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w latach 2010-2012*, Informacje i opracowania statystyczne, Warszawa 2013, s. 7, s. 94-96; http://www.stat.gov.pl/gus/nauka_tech_nauka_PLK_HTML.html.
8. Guzek S., *Wpływ klastrów na innowacyjność przedsiębiorstw* (w:) Przybylska K., *Uwarunkowania innowacyjności polskich przedsiębiorstw*, PWN, Warszawa 2014, s.164.
9. Badowska S., *Determinanty i efekty rozwoju innowacyjnego przedsiębiorstwa w gospodarce opartej na połączeniach kooperacyjnych, sieciach i klastrach* (w:) Boguszewicz – Kreft M., Rozkwitalska M. (red.nauk.) , *Nowe koncepcje w zarządzaniu organizacją wobec wyzwań otoczenia*, Prace Naukowe Wyższej Szkoły Bankowości w Gdańsku, T.22, CeDeWU, Warszawa 2013, s. 329.
10. *Kierunki rozwoju klastrów w Polsce*, Ministerstwo Gospodarki, Departament Rozwoju Gospodarki;<http://www.mg.gov.pl/Wspieranie+przedsiębiorczości/Wspieranie+finansowe+i+inwestycje/Klasy+Polityka+rozwoju+klastrów>.
11. *Strategia Rozwoju Kraju 2020*. Projekt Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2011, s.65 (w:) J. Socińska, *Polityka klastrowa w Polsce do 2020 roku* (w:) Pokusy T. (red. nauk.) *Zarządzanie logistyczne – procesy, koncepcje, narzędzia*, Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Opolu, Opole 2013, s. 259-260.
12. Dzierżanowski M., *Kierunki i założenia polityki klastrowej w Polsce do 2020 roku. Rekomendacje grupy roboczej ds. polityki klastrowej*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2012, s. 24.
13. *Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2011-2020*, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Warszawa 2010.
14. Pilarska Cz., *Klasy Doświadczenia Polski i innych krajów Unii Europejskiej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Kraków 2013, s. 73-74.
15. Stryjakiewicz T., Dyba W., *Organizacja przestrzenna i funkcjonowanie klastrów w województwie wielkopolskim*, Publikacja na podstawie ekspertyzy wykonanej na zlecenie Wielkopolskiego Regionalnego Obserwatorium Terytorialnego, Poznań, marzec 2014, s. 56; www.pi.gov.pl/Klasy/chapter_95457.asp.
16. Dzierżanowski M., *Kierunki i założenia polityki klastrowej w Polsce do 2020 roku. Rekomendacje grupy roboczej ds. polityki klastrowej*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2012, s. 16.
17. Dolińska M., *Innowacje w gospodarce opartej na wiedzy*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2010, s. 49.
18. Kaźmierski J., *Logistyka a rozwój regionu*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Rozprawy habilitacyjne Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2009, s.187.
19. Kowalski A.M., *Znaczenie klastrów dla innowacyjności gospodarki w Polsce*, Oficyna Wydawnicza, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa 2013, s. 218-227.

OZIĘBŁO Małgorzata

Doctor Społeczna Akademia Nauk – Warszawa
Instytut Ekonomiczny

**KLASY INSTYTUCJONALNYM NARZĘDZIEM WZMACNIANIA INNOWACYJNOŚCI
POLSKIEJ GOSPODARKI**

Streszczenie. Koncepcja klastra staje się coraz bardziej popularna jako skuteczna forma organizacji działalności gospodarczej, jest ona istotna w doniesieniu do obserwowanego w Polsce niskiego stopnia kooperacji między podmiotami gospodarczymi a przedsiębiorcami i naukowcami, a w konsekwencji występowania niskiego poziomu innowacyjności gospodarki.

Problematyka klastrów należy do zagadnień szczególnie złożonych i nie wystarczająco zbadanych.

Głównym celem artykułu jest zaprezentowanie znaczenia klastra jako instytucjonalnego narzędzia wzmacniającego innowacyjność gospodarki w Polsce.

Złożone, poznawcze, teoretyczne aspekty, a także rozwiązania praktyczne oraz realizacja głównego celu postawionego przez autorkę artykułu przyczyniły się do uwzględnienia w artykule metod badawczych takich jak: metody obserwacji, studium literatury z tematu badań jako podstawowe źródło materiałów wtórnych.

Słowa kluczowe: klastrów; innowacyjność; inicjatywa klastrowa «navkolobiznesovi» instytucje; polityka klastrowa; instrumenty instytucjonalne wzmocnienie innowacyjnej gospodarki; prywatnego współfinansowania rozwoju klastrów; inicjatywy koordynatora klastra.

*Одержано редакцією 01.10.2015
Прийнято до публікації 10.10.2015*

УДК 331.5

ДЗЮРНИ Анна
доктор філософії
Національна академія оборони
м. Варшава, Польща

ФАКТОРИ, ЩО ВИЗНАЧАЮТЬ РИНОК ПРАЦІ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ КРАЇНИ

Анотація. У статті здійснено аналіз конкурентоспроможності національної економіки з точки зору ефективності ринку праці. Досліджено такі явища і процеси, як: співробітництво в галузі трудових відносин, гнучкість встановлення заробітної плати, практика найму і звільнення, податкове навантаження на заробітну плату, вплив оподаткування на заохочення до праці, тарифні ставки і продуктивність праці, рівень професійного менеджменту, здатність країни до утримання та залучення талантів, а також проблеми гендерної політики. Обґрунтовано суттєву різницю між рівнями конкурентоспроможності польської економіки та сусідніх країн. Аналіз та оцінка конкурентоспроможності Польщі крізь призму численних показників довели суттєве відхилення рівня конкурентоспроможності від задовільного.

Ключові слова: ринок праці, конкурентоспроможність, заробітна плата, податкова ставка, продуктивність праці, трудові відносини, рівень зайнятості та ін.

Постановка проблеми. Сучасні проблеми ринкової економіки тісно пов'язані з ринком праці. Для економічної реальності кожної країни вони стають все більш актуальними. Все частіше наголошується, що ринок праці повинен бути продуктивним, гнучким і ефективним. Насправді, продуктивність і гнучкість ринку праці має ключове значення, з одного боку, для забезпечення працівників гідною та добре оплачуваною роботою, з іншого – для знаходження шляху до найбільш ефективного використання роботодавцями людських ресурсів в економіці, отримуючи при цьому прибутки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам аналізу окремих аспектів формування та специфіки ринку праці в Польщі присвячено праці таких вчених як: С. Борковський, П. Броніатовська, А. Буковські, М. Добія, Дж. Завістовські, З. Золківескі, К. Картус, Г. Колочь, А. Левандовський, Г. Магда, А. Регульський К. Цирбус та ін. Їх дослідження в першу чергу стосуються проблем управління людськими ресурсами на ринку праці, мінімального рівня заробітної плати в Польщі, джерел і перспектив